

K. Mezera, vysoká úroveň loutková, recitační i výtvarná, 1941 Tvrdohlavá žena, úprava V. Sojka, r. Smažík, v. Maršálek. 1949 maňáskové aktovky Papírová komedie, Babka Chňapka má smůlu.

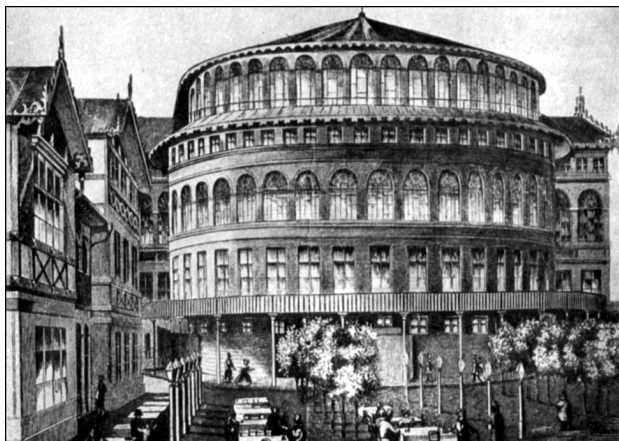
SRBA, Bořivoj: České loutkářství v tzv. Protektorátu Čechy a Morava 1939-1945. Těž bibliografie. In: Otázky divadla a filmu. Brno, MU 1999, s. 103-151.

Rolníčka 1999, č. 1, s. 3 (Vojtěch Cinybulk).

Zprávy Loutkářského soustředění 1939; 1940, č. 5, s. 2; 1949, č. 11, s. 4 (LD MB).

PRAHA-NOVÉ MĚSTO, s. o. Praha 1

1535 univerzitní učitelé a studenti h. v Novoměstské radnici latinsky Plautovu komedii Miles gloriosus, jeden z nejranějších údajů dosvědčujících *školské divadlo* v českém prostředí. V 2. pol. 16. stol. též představení na partikulárních školách. 1571 žáci Svatoštěpánské školy sepsali Hru o Šalamounovi a s pomocí preceptora ji předvedli. 1613 produkce žáků od sv. Jindřicha, 1644 ve farní škole sv. Jindřicha F. V. Kocmánek (1607-1679, dramatik, básník, uč. na církevních školách, regenschori) vypravil českou produkci K nástrojům Kristova umučení. 1650 na hřbitově u sv. Štěpána div. produkce pod ved. F. V. Kocmánka. Div. činnost náboženských řádů 1659-1691 kostel sv. Václava Na Zderaze, *augustiniáni* a *františkáni*. 1661 kostel P. Marie Sněžné, františkáni. 1630-1756 *Novoměstská jezuitská kolej*, kaple sv. Františka Xaverského a kostel sv. Ignáce, významná aktivita. 1635 kostel Božího těla, jezuité. 1674-1759 významným střediskem div. tvorby klášter sv. Voršily, *voršílky*. 1703-1749 kostel P. Marie Sněžné, františkáni. 1746 jezuité, kostel sv. Vojtěcha. 1752-1759, Emauzy, *benediktini*. 1768 kostel sv. Kříže, *piaristé*. 1766-1768 kostel sv. Trojice, *premonstráti*. 1789-1802 česká ochotnická představení v divadle U Hybernů.

265 / Novoměstské divadlo bylo vystavěno roku 1859 za Kořskou branou v místech dnešní Opery. Dobová kresba.

19. stol.

1820 zah. domácí rodinné *Teisingerovo divadlo* (h. sourozenci Teisingerovi Jan, Václav a Amálie, která malovala i oponu), improvizovaná scéna v soukromém domě v dřívější ul. Na dlážděném, dnes Hybernské. Od 1821 h. pro veřejnost, hereckou základnu tvořili hl. studenti. Především hry V. K. Klicpery, zah. veselohra Bělouši, nejoblíbenější Divotvorný klobouk, 1821-1824 13 her Klicperových, 5 her J. N. Štěpánka, 9 her A. Kotzebua. Jako opereta s hudbou V. Bartáka uvedeni Pražští sládky (Šedivý), v ní h. mj. Škroup a Forchheimová. Uměleckým vrcholem Schillerovi Loupežníci. Teisingerovi ochotníci se podíleli na úspěšném provedení českých oper ve Stavovském divadle. 1824, kdy začala pravidelná česká představení ve Stavovském divadle, Teisingerovo divadlo zaniklo.

Dojemno je mi až, kterať poctiví tito lidé vedle své celodenní práce večer při svitu blýkavého kahance a louče těžko cvičí svou paměť, někteří dokonce písma neznají, předčítati si dávajíce své úlohy od znalých a po nich je opakuji. Ale nadšení tvoří divy a ctím tyto lidi, kteří místo nedělních pitek a karbanu už dopoledne do divadla přicházejí a sami rukama vlastníma snášejí, čeho třeba k představení.

Napsal o ochotnících u Teisingerů
V. K. Klicpera dle citace Jana Vondráčka.

Od pol. 19. stol. postupně spolková div. v různých prostorách, bohatá činnost prakticky až do 2. svět. v. (hrálo se většinou v zadních sálech hospod, kaváren, shromažďovacích sálů). Množství různých spolků, není vždy jasné, kdo byl zřizovatelem.

Měšťanská beseda zal. 1846, pořádání besedních zábav i ODi zmiňováno brzy. U vzniku *DrO Měšťanské besedy* Fr. Palacký a Fr. L. Rieger, v 2. pol. 19. stol. jedno z nejdůležitějších center českého kulturního snažení. Od 1904 předsedou DrO V. Finger, přední členkou B. Zajíčková-Bergerová, h. hl. v prostorách Měšťanské besedy ve Vladislavově ul., dlouhodobě málo vyhovujících. 1904 9 činohr, 5 operet, 1920 15 div. večerů, 1929 např. veselohra U bílého koníčka, Druhá kůže, Hlava či orel, Světa pán v županu, Přítěž (Viková-Kunětická). H. též pro Vzdělávací odbor vyšehradský v Divadle Na slupi Instinkt (Kistmaecker), Jedenácté přikázání pro Sokol v Praze 1. V době meziválečné zde působil Fr. Salzer. 1931 mj. Praha je Praha, O Adrienu, Vějíř lady Windermérové, Medvěd námluvčí, Hráči, Bratři (Zeyer), Lásky div (Zeyer). 1934 20 div. večerů, mj. J. K. Tyl (Šamberk), Lilion (Molnár), Peníze leží na ulici (Bernauer), Láska není všechno (Scheinflugová), Mluvíci opice, Tři klobouky, režie většinou jh. průbojný profes. r. Fr. Salzer (1902-1972, r. Měst. div. na Královských Vinohradech). V Salzerově r. tu 5x h. mj. student práv Václav Voska (později významný český h., viz Vinohrady), např. 1938 Vějíř lady Windermérové (Wilde), Lidé na kře (Werner). V Měšťanské besedě našlo útulek i Ruské divadlo. Za 2. svět. v. po 1940 zval DrO ke spolupráci i r. M. Mellanovou. 1944 např. Děti (H. Bahr), r. E. Salzerová.

1861 zal. pěvecko-hudební spolek *Hlahol*, operní představení, např. 1869 na Žofině Prodaná nevěsta, ochotníky provázel orchestr PD, řízený Bedřichem Smetanou.

1867 zal. ochotnická (div.) beseda *Okoř*. Hrála pravidelně v sále, zahrádce, výstavních prostorech bývalého pivovaru U Štajgrů ve Vodičkově ul. Především lehké komedie. 1871 rozšíření jeviště, nové kulisy a opona, 1872 např. Blázinec v prvním poschodí, Vražda na Uhelném trhu. 1872 pořádala šibřinky na Střeleckém ostrově. 1876 nejlepší představení Cesta kolem světa za 80 dní, r. M. Kistner, Dělák z hor, r. Peckel. 1877 nepovolená hra Mravenčí (J. J. Kolár) jako radikální kus, uvedeny právě vydané novinky Svatojanský dvůr, Sedlák krivopřísežník, Žena Klaudiova, Muka chudé ženy, Kněz a voják.

Na výpravu zevnější a na úpravu jeviště výbor neskrblil nikdy, neboť to bylo vždy chloubou výboru, aby zařízení jeviště a výprava hry odpovídala myšlence spisovatele.

Okoř Praha, Ochotnická beseda 1867–1902.

Stěhování do hostince U města Pešti na Rybí trh, v létě na přírodním jevišti U Stalichů na Malé Straně, v zimě pak ve Václavské záložně. 1879 mj. deklamatorní zábava ve prospěch ND. 1880 účast na sjezdu ochotníků, kde zal. Matice divadelní. 1890-1893 úspěšné období, h. U zlatého soudku v Ostrovní ul., též na zahrádě, „repertoár vpravdě umělecký“, vydatné návštěvy, odtrhla se skupina, která zal. divadlo *Novoměstská beseda*. 1894 h.